

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

YVES BOT

της 10ης Μαΐου 2016¹

Υπόθεση C-182/15

Aleksei Petruhhin

[αίτηση του Augstākā tiesa (ανώτατο δικαστήριο, Λεττονία)]

για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή — Ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Άρθρο 18, πρώτο εδάφιο, και άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ — Αίτηση εκδόσεως προς τη Ρωσία υπηκόου κράτους μέλους ο οποίος βρίσκεται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους — Άρνηση κράτους μέλους να εκδώσει τους υπηκόους του — Διαφορετική μεταχείριση λόγω ιθαγένειας — Δικαιολόγηση — Καταπολέμηση της ατιμωρησίας — Διαπίστωση της τηρήσεως των εγγυήσεων του άρθρου 19, παράγραφος 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

1. Η έκδοση μπορεί να οριστεί ως διαδικασία της διεθνούς συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, με την οποία ένα κράτος μέλος ζητεί από άλλο κράτος μέλος να του παραδώσει ένα πρόσωπο το οποίο βρίσκεται στο έδαφος του δευτέρου, προκειμένου να του ασκηθεί δίωξη, να δικαστεί ή, αν έχει ήδη καταδικαστεί, να εκτίσει την ποινή του.
2. Η κρίσιμη υπόθεση αφορά αίτηση εκδόσεως την οποία απηύθυνε η Ρωσική Ομοσπονδία στη Δημοκρατία της Λεττονίας σχετικά με Εσθονό πολίτη ο οποίος συνελήφθη στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους.
3. Ζητείται, κατ' ουσίαν, από το Δικαστήριο να αποφανθεί αν η προστασία έναντι της εκδόσεως την οποία παρέχει στους Λεττονούς υπηκόους το εθνικό τους δίκαιο και μια διμερής συμφωνία με τη Ρωσική Ομοσπονδία πρέπει, δυνάμει των κανόνων της Συνθήκης ΛΕΕ για την ιθαγένεια της Ένωσης, να περιλαμβάνει και τους πολίτες άλλων κρατών μελών.
4. Ορισμένα κράτη μέλη, μεταξύ των οποίων και η Δημοκρατία της Λεττονίας, προβλέπουν στο εθνικό τους δίκαιο, καθώς και στις διεθνείς συμβάσεις στις οποίες είναι συμβαλλόμενα μέρη, την αρχή της μη εκδόσεως των υπηκόων τους. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες απευθύνεται σε κράτος μέλος αίτηση για την έκδοση πολίτη της Ένωσης ο οποίος δεν είναι υπήκοος του κράτους αυτού, η εν λόγω αρχή εισάγει διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των υπηκόων του εν λόγω κράτους και των υπηκόων των λοιπών κρατών μελών. Θεωρώ, ωστόσο, ότι μια τέτοια διαφορετική μεταχείριση δεν αποτελεί δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγένειας, αντίθετη προς το άρθρο 18, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, εφόσον αποδειχθεί ότι οι δύο αυτές κατηγορίες υπηκόων δεν βρίσκονται σε παρεμφερή κατάσταση από την άποψη του σκοπού της καταπολεμήσεως της ατιμωρησίας υπόπτων για τη διάπραξη ποινικού αδικήματος σε τρίτο κράτος.

¹ — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

I – Το νομικό πλαίσιο

A - Το δίκαιο της Ένωσης

5. Το άρθρο 19 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης², με τίτλο «Προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, απέλασης και έκδοσης», ορίζει, στην παράγραφο 2, τα εξής:

«Κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση.»

B - Το λεττονικό δίκαιο

6. Το λεττονικό Σύνταγμα προβλέπει, στο άρθρο του 98, τρίτο εδάφιο, τα εξής:

«Λεττονοί πολίτες δεν εκδίδονται σε άλλες χώρες, παρά μόνον στις περιπτώσεις που προβλέπονται σε διεθνείς συμφωνίες οι οποίες έχουν κυρωθεί από το Saeima (Κοινοβούλιο), εφόσον η έκδοση δεν προσβάλλει τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα που κατοχυρώνονται από το [Σύνταγμα].»

7. Δυνάμει του άρθρου 4 του Krimināllikums (ποινικού κώδικα, στο εξής: λεττονικός ποινικός κώδικας):

«1. Οι Λεττονοί και οι μη Λεττονοί³ πολίτες, καθώς και οι αλλοδαποί κάτοχοι άδειας μόνιμης διαμονής στη Λεττονία, διώκονται ποινικώς, δυνάμει του παρόντος νόμου, στη λεττονική επικράτεια για πράξη που διαπράχθηκε σε άλλο κράτος μέλος ή εκτός οποιασδήποτε εθνικής επικράτειας [σε ασύνακτη πολιτειακά χώρα], ανεξαρτήτως του αν η πράξη αυτή θεωρείται ποινικό αδίκημα ή είναι αξιόποινη στον τόπο στον οποίον διαπράχθηκε.

[...]

3. Οι αλλοδαποί μη κάτοχοι άδειας μόνιμης διαμονής στη Λεττονία, οι οποίοι έχουν διαπράξει στο έδαφος άλλου κράτους σοβαρά ή σοβαρότατα ποινικά αδικήματα εις βάρος των συμφερόντων της Δημοκρατίας της Λεττονίας ή των κατοίκων της διώκονται ποινικώς δυνάμει του παρόντος νόμου, ανεξαρτήτως της νομοθεσίας του κράτους στο έδαφος του οποίου διαπράχθηκε το αδίκημα, αν δεν έχουν διωχθεί ποινικώς ή δεν έχουν δικαστεί κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας του κράτους στο οποίο διαπράχθηκε το αδίκημα.

4. Οι αλλοδαποί μη κάτοχοι άδειας μόνιμης διαμονής στη Λεττονία, οι οποίοι έχουν διαπράξει ποινικό αδίκημα στο έδαφος άλλου κράτους ή εκτός οποιασδήποτε εθνικής επικράτειας [σε πολιτειακά ασύνακτη χώρα] διώκονται ποινικώς δυνάμει του παρόντος νόμου, ανεξαρτήτως της νομοθεσίας του κράτους στο έδαφος του οποίου διαπράχθηκε το αδίκημα, στις περιπτώσεις που προβλέπονται από τις διεθνείς συμβάσεις που δεσμεύουν τη Δημοκρατία της Λεττονίας, εφόσον δεν έχουν διωχθεί ποινικώς για το εν λόγω αδίκημα ή δεν έχουν δικαστεί γι' αυτό σε άλλο κράτος.»

2 — Στο εξής: Χάρτης.

3 — Όταν ερωτήθηκε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, σχετικά με τη σημασία της φράσεως αυτής, η Λεττονική Κυβέρνηση διευκρίνισε ότι οι «μη Λεττονοί πολίτες» είναι οι πρώην πολίτες της Σοβιετικής Ένωσης, οι οποίοι ήρθαν στη Λεττονία πριν την ανεξαρτητοποίησή της. Τα πρόσωπα αυτά δεν επέλεξαν ούτε τη λεττονική ούτε τη ρωσική υπηκοότητα και έχουν τη δυνατότητα πολιτογραφήσεως.

8. Το κεφάλαιο 66 του Kriminālprocesa likums (κώδικα ποινικής δικονομίας, στο εξής: λεττονικός κώδικας ποινικής δικονομίας), με τίτλο «Περί εκδόσεως σε άλλες χώρες», ορίζει, στο άρθρο του 696, παράγραφοι 1 και 2, τα εξής:

«1. Επιτρέπεται η έκδοση προσώπου που βρίσκεται στο έδαφος της Δημοκρατίας της Λεττονίας με σκοπό την ποινική δίωξη ή τη δίκη του ή την εκτέλεση καταδικαστικής εις βάρος του αποφάσεως, εάν έχει υποβληθεί από άλλο κράτος αίτηση για τη διάταξη προσωρινής κρατήσεώς του ή για την έκδοσή του σε σχέση με πραγματικά περιστατικά τα οποία στοιχειοθετούν ποινικό αδίκημα κατά τη λεττονική νομοθεσία και κατά τη νομοθεσία του άλλου κράτους.

2. Επιτρέπεται η έκδοση προσώπου με σκοπό την ποινική δίωξη ή τη δίκη του για πράξη της οποίας η τέλεση επισύρει ποινή στερητική της ελευθερίας μέγιστης διάρκειας τουλάχιστον ενός έτους ή βαρύτερη ποινή, εκτός εάν διεθνής συμφωνία προβλέπει άλλως.»

9. Το άρθρο 697, παράγραφος 2, του λεττονικού κώδικα ποινικής δικονομίας έχει ως εξής:

«Δεν επιτρέπεται έκδοση στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- 1) όταν το εκζητούμενο πρόσωπο είναι Λεττονός υπήκοος·
- 2) όταν η αίτηση εκδόσεως του εκζητουμένου προσώπου υποβάλλεται με σκοπό την ποινική του δίωξη ή την επιβολή σε αυτό ποινής λόγω της φυλής, της θρησκείας, της ιθαγένειας ή των πολιτικών του πεποιθήσεων ή όταν υφίστανται βάσιμοι φόβοι ότι τα δικαιώματά του εν λόγω προσώπου ενδέχεται να παραβιασθούν για τους προαναφερθέντες λόγους·

[...]

7) όταν το εκζητούμενο πρόσωπο κινδυνεύει να υποβληθεί σε βασανιστήρια στην αλλοδαπή.»

10. Η συμφωνία της 3ης Φεβρουαρίου 1993 μεταξύ της Δημοκρατίας της Λεττονίας και της Ρωσικής Ομοσπονδίας, περί δικαστικής συνδρομής και συνεργασίας σε υποθέσεις αστικού, οικογενειακού και ποινικού δικαίου, ορίζει, στα άρθρα της 1 και 62, τα εξής:

«Άρθρο 1. Έννομη προστασία

1. Οι πολίτες ενός συμβαλλόμενου μέρους απολαύουν στο έδαφος του άλλου συμβαλλόμενου μέρους της ίδιας νομικής προστασίας των προσωπικών και περιουσιακών δικαιωμάτων τους με τους πολίτες του άλλου συμβαλλόμενου μέρους.

2. Οι πολίτες ενός συμβαλλόμενου μέρους δικαιούνται να προσφεύγουν ελεύθερα και χωρίς κανέναν περιορισμό στα δικαιοδοτικά όργανα του άλλου συμβαλλόμενου μέρους, στις εισαγγελικές αρχές, στα συμβολαιογραφεία [...] και σε άλλα αρμόδια όργανα σε υποθέσεις αστικού, οικογενειακού και ποινικού δικαίου, στα οποία μπορούν να ασκούν αγωγές, να υποβάλλουν αιτήσεις, να ασκούν προσφυγές και να προβαίνουν σε διαδικαστικές πράξεις υπό τις ίδιες προϋποθέσεις με τους πολίτες του άλλου συμβαλλόμενου μέρους.

[...]

Άρθρο 62. Άρνηση εκδόσεως

1. Δεν επιτρέπεται έκδοση εάν:

- 1) το πρόσωπο του οποίου ζητείται η έκδοση είναι υπήκοος του συμβαλλόμενου μέρους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση ή εάν στο εν λόγω πρόσωπο έχει αναγνωριστεί η ιδιότητα του πρόσφυγα στο κράτος αυτό.

[...]»

11. Η Συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Λεττονίας και της Ρωσικής Ομοσπονδίας περί δικαστικής συνδρομής και συνεργασίας, η οποία υπογράφηκε στο Τάλιν, στις 11 Νοεμβρίου 1992, προβλέπει, στο άρθρο της 1, παράγραφος 1, τα εξής:

«Οι πολίτες ενός συμβαλλόμενου μέρους απολαμβάνουν στο έδαφος του άλλου συμβαλλόμενου μέρους της ίδιας νομικής προστασίας των προσωπικών και περιουσιακών δικαιωμάτων τους με τους πολίτες αυτού του άλλου συμβαλλόμενου μέρους.»

II – Τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

12. Στις 22 Ιουλίου 2010 δημοσιεύθηκε στον διαδικτυακό τόπο της Ιντερπόλ ανακοίνωση κατά προτεραιότητα έρευνας για τον Aleksei Petruhhin, Εσθονό υπήκοο.

13. Ο Α. Petruhhin συνελήφθη στις 30 Σεπτεμβρίου 2014 στην πόλη Bauska της Λεττονίας και τέθηκε σε προσωρινή κράτηση.

14. Στις 21 Οκτωβρίου 2014 οι λεττονικές αρχές παρέλαβαν αίτηση εκδόσεως εκ μέρους του γενικού εισαγγελέα της Ρωσικής Ομοσπονδίας. Από την αίτηση εκδόσεως προκύπτει ότι, με διάταξη της 9ης Φεβρουαρίου 2009, είχε κινηθεί κατά του Α. Petruhhin ποινική δίωξη και του είχε επιβληθεί κράτηση ως μέτρο ασφαλείας. Σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, ο Α. Petruhhin κατηγορείται για απόπειρα εμπορίας μεγάλης ποσότητας ναρκωτικών από κοινού με άλλους κακοποιούς. Κατά τη ρωσική νομοθεσία, το αδίκημα αυτό επισύρει ποινή στερητική της ελευθερίας από 8 έως 20 έτη.

15. Ο γενικός εισαγγελέας της Δημοκρατίας της Λεττονίας διέταξε την έκδοση του Α. Petruhhin στη Ρωσία. Εντούτοις, στις 4 Δεκεμβρίου 2014, ο Α. Petruhhin ζήτησε την ακύρωση της αποφάσεως εκδόσεως για τον λόγο ότι, δυνάμει του άρθρου 1 της συμφωνίας μεταξύ της Δημοκρατίας της Λεττονίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας και της Δημοκρατίας της Λιθουανίας περί δικαστικής συνδρομής και συνεργασίας, ο ίδιος είχε στη Λεττονία τα ίδια δικαιώματα με τους Λεττονούς υπηκόους και, συνεπώς, η Δημοκρατία της Λεττονίας ήταν υποχρεωμένη να τον προστατεύσει έναντι αβάσιμης αιτήσεως εκδόσεως.

16. Το Augstākā tiesa (ανώτατο δικαστήριο της Λεττονίας) επισημαίνει ότι ούτε το λεττονικό δίκαιο ούτε κάποια διεθνής συμφωνία την οποία έχει υπογράψει η Δημοκρατία της Λεττονίας, ιδίως με τη Ρωσική Ομοσπονδία και με τις λοιπές βαλτικές χώρες, προβλέπουν περιορισμούς στην έκδοση Εσθονού υπηκόου προς τη Ρωσία. Σύμφωνα με το άρθρο 62 της συμφωνίας της 3ης Φεβρουαρίου 1993 μεταξύ της Δημοκρατίας της Λεττονίας και της Ρωσικής Ομοσπονδίας, περί δικαστικής συνδρομής και συνεργασίας σε υποθέσεις αστικού, οικογενειακού και ποινικού δικαίου, η προστασία έναντι μιας τέτοιας εκδόσεως προβλέπεται αποκλειστικά για τους Λεττονούς υπηκόους.

17. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, επιπλέον, ότι η απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών⁴, επιτρέπει την παράδοση από τα κράτη μέλη των υπηκόων τους, αλλά δεν προβλέπει μηχανισμό διαβουλεύσεως μεταξύ των κρατών μελών για την εξασφάλιση της συγκαταθέσεως του κράτους μέλους του οποίου είναι υπήκοος ένα πρόσωπο όσον αφορά την έκδοσή του σε τρίτο κράτος.

18. Κατά το αιτούν δικαστήριο, από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η προστασία που παρέχει κράτος μέλος στους υπηκόους του έναντι της εκδόσεως σε τρίτο κράτος παράγει αποτελέσματα μόνον στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους. Τούτο, ωστόσο, αντιβαίνει στην ουσία της ιθαγένειας της Ένωσης, δηλαδή στο δικαίωμα των πολιτών σε ισοδύναμη προστασία. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η κατάσταση αυτή δημιουργεί αβεβαιότητα στους πολίτες της Ένωσης όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

19. Το αιτούν δικαστήριο εκφράζει την άποψη ότι, βάσει του δικαίου της Ένωσης, σε περίπτωση αιτήσεως για την έκδοση υπηκόου κράτους μέλους προς τρίτο κράτος, το κράτος μέλος προς το οποίο η αίτηση θα έπρεπε να εγγυάται στους πολίτες της Ένωσης το ίδιο επίπεδο προστασίας με εκείνο των υπηκόων του.

20. Ωστόσο, επειδή διατηρεί αμφιβολίες ως προς την ορθή ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Augstākā tiesa (ανώτατο δικαστήριο) αποφάσισε, στις 26 Μαρτίου 2015, να ακυρώσει την απόφαση περί προσωρινής κρατήσεως του A. Petruhhin, να αναστείλει την έκδοση αποφάσεως και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Έχουν το άρθρο 18, πρώτο εδάφιο, και το άρθρο 21, παράγραφος 1, [ΣΛΕΕ] την έννοια ότι, σε περίπτωση εκδόσεως υπηκόου οποιουδήποτε κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε κράτος μη μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης δυνάμει συμφωνίας περί εκδόσεως συναφθείσας μεταξύ κράτους μέλους και τρίτης χώρας, πρέπει να εξασφαλίζεται το ίδιο επίπεδο προστασίας με εκείνο που παρέχεται στους υπηκόους του εν λόγω κράτους μέλους;
- 2) Υπό τις περιστάσεις αυτές, πρέπει το δικαιοδοτικό όργανο του κράτους μέλους από το οποίο ζητήθηκε η έκδοση να εφαρμόσει τις προϋποθέσεις εκδόσεως που προβλέπονται στο κράτος ιθαγένειας ή στο κράτος συνήθους διαμονής του ενδιαφερομένου;
- 3) Στις περιπτώσεις εκείνες στις οποίες η έκδοση πραγματοποιείται χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το συγκεκριμένο επίπεδο προστασίας που προβλέπεται για τους υπηκόους του κράτους μέλους από το οποίο ζητήθηκε η έκδοση, οφείλει το κράτος μέλος αυτό να ελέγχει την τήρηση των εγγυήσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με τις οποίες κανείς δεν πρέπει να εκδίδεται προς κράτος στο οποίο διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η θανατική ποινή ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση; Μπορεί ο εν λόγω έλεγχος να περιορίζεται στην εξακρίβωση ότι το κράτος που ζητεί την έκδοση είναι συμβαλλόμενο μέρος της Συμβάσεως περί απαγορεύσεως των βασανιστηρίων ή πρέπει να εξετάζεται η πραγματική κατάσταση λαμβανομένης υπόψη της αξιολογήσεως του εν λόγω κράτους από τα όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης;»

4 — ΕΕ 2002, L 190, σ. 1. Απόφαση-πλαίσιο, όπως τροποποιήθηκε από την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009 (ΕΕ 2009, L 81, σ. 24).

III – Η ανάλυσή μου

A - Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

1. Επί της ενδεχόμενης εφαρμογής του άρθρου 1, παράγραφος 1, της συμφωνίας μεταξύ της Δημοκρατίας της Λεττονίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας και της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, περί δικαστικής συνδρομής και συνεργασίας, για τους σκοπούς της επιλύσεως της διαφοράς της κύριας δίκης

21. Στην προσφυγή που άσκησε κατά της αποφάσεως του γενικού εισαγγελέα της Δημοκρατίας της Λεττονίας για την έκδοσή του, ο A. Petruhhin στηρίζεται, μεταξύ άλλων στο άρθρο 1, παράγραφος 1, της συμφωνίας μεταξύ της Δημοκρατίας της Λεττονίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας και της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, περί δικαστικής συνδρομής και συνεργασίας. Υποστηρίζει, όσον αφορά το βάσιμο της αποφάσεως αυτής, ότι έπρεπε και ο ίδιος να τύχει της προστασίας που παρέχει η Δημοκρατία της Λεττονίας στους υπηκόους της σε περίπτωση ποινικής διώξεως. Κατά συνέπεια, το εν λόγω κράτος μέλος είχε την υποχρέωση να προστατεύσει τον A. Petruhhin έναντι αναιτιολόγητης αιτήσεως εκδόσεως και ότι ο ίδιος είχε δικαίωμα να προσδοκά ότι η Δημοκρατία της Λεττονίας θα προβεί σε όλες τις ενέργειες για να αποκτήσει τα αποδεικτικά στοιχεία που τεκμηριώνουν την ενοχή ή την αθωότητά του. Ωστόσο, κατά τον ίδιον, από τη θέση που έλαβε ο γενικός εισαγγελέας της Δημοκρατίας της Λεττονίας προκύπτει ότι δεν αναμένεται να προβεί σε καμία ενέργεια προκειμένου να διαπιστωθεί με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη βεβαιότητα και ακρίβεια αν όντως διέπραξε εντός της ρωσικής επικράτειας τα αδικήματα που του αποδίδονται.

22. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Λεττονική Κυβέρνηση ερωτήθηκε αν μπορούσε να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, της συμφωνίας μεταξύ της Δημοκρατίας της Λεττονίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας και της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, περί δικαστικής συνδρομής και συνεργασίας, έχει την έννοια ότι παρέχει στους Εσθονούς και στους Λιθουανούς υπηκόους την ίδια προστασία έναντι της εκδόσεως με εκείνη που παρέχει στους Λεττονούς υπηκόους. Η Λεττονική Κυβέρνηση ανέφερε συναφώς ότι, μέχρι σήμερα, η λεττονική νομολογία δεν έχει ερμηνεύσει τη διάταξη αυτή υπό την έννοια ότι παρέχει επιπλέον εγγυήσεις για τη μη έκδοση από τη Δημοκρατία της Λεττονίας Εσθονών και Λιθουανών υπηκόων.

23. Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να διαπιστώσει αν είναι δυνατή η επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης με την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 1, της συμφωνίας μεταξύ της Δημοκρατίας της Λεττονίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας και της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, περί δικαστικής συνδρομής και συνεργασίας. Ειδικότερα, απόκειται σε αυτό να εξετάσει αν η έκφραση «προσωπικά δικαιώματα», που περιέχεται στην εν λόγω διάταξη, καλύπτει το δικαίωμα έννομης προστασίας έναντι της εκδόσεως.

2. Επί του παραδεκτού της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως

24. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Λεττονική Κυβέρνηση άφησε να εννοηθεί ότι ο A. Petruhhin δεν βρισκόταν πλέον στο έδαφός της, αλλά είχε επιστρέψει στην Εσθονία μετά την ακύρωση, στις 26 Μαρτίου 2015, της αποφάσεως περί προσωρινής του κρατήσεως. Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών που τοποθετήθηκαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση συνήγαγαν εξ αυτού το συμπέρασμα ότι η κρινόμενη αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως έπρεπε να κριθεί απαράδεκτη.

25. Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, κατά πάγια νομολογία, η διαδικασία που καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ αποτελεί μέσο συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, στο πλαίσιο της οποίας το Δικαστήριο παρέχει στα δικαστήρια αυτά τα σχετικά με το δίκαιο της Ένωσης ερμηνευτικά στοιχεία που είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς επί της οποίας

καλούνται να αποφανθούν⁵.

26. Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής, εναπόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της αποφάσεως την οποία πρόκειται να εκδώσει, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Επομένως, το Δικαστήριο είναι κατ' αρχήν υποχρεωμένο να απαντά στα ερωτήματα που του υποβάλλονται σε σχέση με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης⁶.

27. Ως εκ τούτου, τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα τα οποία υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο, εντός του πραγματικού και κανονιστικού πλαισίου το οποίο αυτό προσδιορίζει με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν οφείλει να ελέγξει το Δικαστήριο, υποβάλλονται λυσιτελώς κατά τεκμήριο. Το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει αίτηση εθνικού δικαστηρίου για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως μόνον όταν προκύπτει προδήλως ότι η αιτούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή, ακόμη, όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβάλλονται⁷.

28. Έτσι, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, από το περιεχόμενο αλλά και από την οικονομία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ προκύπτει ότι η διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως προϋποθέτει ότι εκκρεμεί πράγματι διαφορά ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, στο πλαίσιο της οποίας αυτά καλούνται να εκδώσουν απόφαση που θα λαμβάνει υπόψη την προδικαστική απόφαση⁸.

29. Τούτο ισχύει και στο πλαίσιο της κρινόμενης υποθέσεως. Πράγματι, η Λεττονική Κυβέρνηση επιβεβαίωσε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι εκκρεμεί ακόμη διαφορά ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Επομένως, ανεξαρτήτως της αβεβαιότητας ως προς το πού βρίσκεται σήμερα ο Α. Petruhhin, το αιτούν δικαστήριο υποχρεούται να αποφανθεί επί της νομιμότητας της αποφάσεως εκδόσεως του που έλαβε ο γενικός εισαγγελέας της Δημοκρατίας της Λεττονίας. Δυνάμει του άρθρου 707 του λεττονικού κώδικα ποινικής δικονομίας, το αιτούν δικαστήριο μπορεί είτε να επικυρώσει την απόφαση του εισαγγελέα είτε να την ακυρώσει και να μην επιτρέψει την έκδοση είτε να διατάξει τη διεξοδικότερη εξέταση της αιτήσεως εκδόσεως. Εν όψει της αποφάσεως που πρέπει να λάβει το αιτούν δικαστήριο, η απάντηση του Δικαστηρίου στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα διατηρεί πλήρως τη χρησιμότητά της. Μια τέτοια απόφαση, όπως και η καταδικαστική απόφαση που ακολουθείται από τη διαφυγή του καταδικασθέντος, μπορεί στη συνέχεια να εκτελεστεί ανά πάσα στιγμή, ενδεχομένως μετά την εκ νέου σύλληψη του Α. Petruhhin επί λεττονικού εδάφους.

30. Υπό το πρίσμα των στοιχείων αυτών, επομένως, θεωρώ ότι η κρινόμενη αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως υποβάλλεται παραδεκτώς.

5 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2015, Capoda Import-Export (C-354/14, EU:C:2015:658, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

6 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2015, Capoda Import-Export (C-354/14, EU:C:2015:658, σκέψη 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

7 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2015, Capoda Import-Export (C-354/14, EU:C:2015:658, σκέψη 25 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

8 — Βλ., μεταξύ άλλων, διάταξη της 5ης Ιουνίου 2014, Antonio Gramsci Shipping κ.λπ. (C-350/13, EU:C:2014:1516, σκέψη 10 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

B - Επί του πρώτου και του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

31. Με το πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό του ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν από το Δικαστήριο να κρίνει αν το άρθρο 18, πρώτο εδάφιο, και το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι ένας υπήκοος κράτους μέλους ο οποίος βρίσκεται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους και για τον οποίον έχει υποβληθεί αίτηση εκδόσεως από τρίτο κράτος πρέπει να προστατεύεται από τον ίδιο κανόνα που προστατεύει τους υπηκόους του άλλου αυτού κράτους μέλους έναντι της εκδόσεως.

32. Πρέπει, κατ' αρχάς, να διαπιστωθεί αν η περίπτωση του A. Petruhhin εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης και, ιδίως, των διατάξεων της Συνθήκης ΛΕΕ σχετικά με την ιθαγένεια της Ένωσης.

33. Όλες οι κυβερνήσεις που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, με εξαίρεση εκείνη του Ηνωμένου Βασιλείου, υποστηρίζουν ότι οι κανόνες περί εκδόσεως, σε περίπτωση στην οποία η Ένωση δεν έχει συνάψει σχετική συμφωνία με το τρίτο κράτος, εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών και όχι στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης.

34. Δεν συμμερίζομαι την άποψη αυτή. Αντιθέτως, συμφωνώ με την άποψη που εξέφρασε η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, σύμφωνα με την οποία το άρθρο 18, πρώτο εδάφιο, και το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ έχουν εφαρμογή στο μέτρο που ο A. Petruhhin άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας ή διαμονής δυνάμει του δικαίου της Ένωσης και, επομένως, δικαιούται κατ' αρχήν τη μεταχείριση που έχουν οι υπήκοοι του κράτους μέλους υποδοχής.

35. Πράγματι, επισημαίνεται ότι, ως Εσθονός υπήκοος, ο A. Petruhhin έχει την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης σύμφωνα με το άρθρο 20, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και μπορεί, επομένως, να επικαλεστεί τόσο έναντι του κράτους μέλους καταγωγής του όσο και έναντι του κράτους μέλους στο οποίο μεταβαίνει τα δικαιώματα που απορρέουν από την ιδιότητα αυτή.

36. Όπως έχει επανειλημμένως αποφανθεί το Δικαστήριο, η ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης τείνει να αποτελέσει τη θεμελιώδη ιδιότητα των υπηκόων των κρατών μελών, η οποία εξασφαλίζει, εντός του καθ' ύλην πεδίου εφαρμογής της Συνθήκης ΛΕΕ, την ίδια νομική μεταχείριση σε όσους εξ αυτών βρίσκονται στην ίδια κατάσταση, ανεξαρτήτως της ιθαγενείας τους και υπό την επιφύλαξη των σχετικών ρητώς προβλεπομένων εξαιρέσεων⁹.

37. Δεδομένου ότι η προβλεπόμενη από το άρθρο 23 ΣΛΕΕ ιθαγένεια της Ένωσης δεν σκοπεί στην επέκταση του πεδίου ουσιαστικής εφαρμογής της Συνθήκης σε εσωτερικές καταστάσεις που δεν έχουν κανένα σύνδεσμο με το δίκαιο της Ένωσης¹⁰, πρέπει να εξεταστεί αν υφίσταται εν προκειμένω τέτοιος σύνδεσμος.

38. Στο σημείο αυτό, οι κυβερνήσεις των κρατών μελών επανέλαβαν, στο πλαίσιο της παρούσας δίκης, την κλασική σε τέτοιου είδους υποθέσεις άποψη, ότι, δηλαδή, για να εφαρμοστούν οι κανόνες της Συνθήκης ΛΕΕ για την ιθαγένεια της Ένωσης, θα πρέπει τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης να άπτονται τομέα που διέπεται από το δίκαιο της Ένωσης και ότι δεν αρκεί να έχει ασκήσει ο ενδιαφερόμενος πολίτης της Ένωσης το δικαίωμά του στην ελεύθερη κυκλοφορία.

9 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2015, Martens (C-359/13, EU:C:2015:118, σκέψη 21 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

10 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2006, Tas-Hagen και Tas (C-192/05, EU:C:2006:676, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

39. Επιμένω, ωστόσο, ότι, κατά πάγια νομολογία, στις καταστάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης περιλαμβάνονται και εκείνες που άπτονται της ασκήσεως των θεμελιωδών ελευθεριών τις οποίες εγγυάται η Συνθήκη ΛΕΕ και, ιδίως, εκείνες της ασκήσεως της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών, όπως αναγνωρίζεται από το άρθρο 21 ΣΛΕΕ¹¹. Έτσι, στους τομείς που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, μπορεί να αποτελέσει σύνδεσμο με το δίκαιο της Ένωσης η άσκηση από υπήκοο κράτους μέλους του δικαιώματός του να κυκλοφορεί και να διαμένει στο έδαφος άλλου κράτους μέλους¹². Αντιθέτως, το Δικαστήριο, όταν αντιμετώπισε περίπτωση στην οποία, αφενός, το ζήτημα υπαγόταν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών και, αφετέρου, το πρόσωπο που επικαλούνταν το δικαίωμα της Ένωσης δεν είχε κάνει χρήση του δικαιώματός του στην ελεύθερη κυκλοφορία που προβλέπεται από το άρθρο 21 ΣΛΕΕ, έκρινε εαυτό αναρμόδιο να αποφανθεί επί της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως που του είχε υποβληθεί¹³.

40. Δεν αμφισβητείται, ωστόσο, ότι ο Α. Petruhhin, ο οποίος συνελήφθη στη Λεττονία, έκανε χρήση του δικαιώματός του ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής σε άλλο κράτος μέλος, την οποία κατοχυρώνει το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

41. Διευκρινίζεται, επίσης, ότι, ελλείψει κανόνων δικαίου της Ένωσης όσον αφορά την έκδοση υπηκόων των κρατών μελών προς τη Ρωσία¹⁴, τα κράτη αυτά διατηρούν την αρμοδιότητα να θεσπίζουν τέτοιους κανόνες και να συνάπτουν σχετικές συμφωνίες με τη Ρωσική Ομοσπονδία.

42. Βεβαίως, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να ασκούν την αρμοδιότητα αυτή τηρώντας το δίκαιο της Ένωσης και, ιδίως, τις διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή στο έδαφος των κρατών μελών, όπως αυτή αναγνωρίζεται από το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ σε κάθε πολίτη της Ένωσης. Εφαρμόζεται, εν προκειμένω, σε σχέση με την έκδοση πάγια νομολογία, σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη υποχρεούνται, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, να τηρούν το δίκαιο της Ένωσης και, ιδίως, τις διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή στο έδαφος της Ένωσης, η οποία αναγνωρίζεται σε όλους τους πολίτες της¹⁵.

11 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 2002, D'Hoop (C-224/98, EU:C:2002:432, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), της 16ης Δεκεμβρίου 2008, Huber (C-524/06, EU:C:2008:724, σκέψη 71 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), της 4ης Οκτωβρίου 2012, Επιτροπή κατά Αυστρίας (C-75/11, EU:C:2012:605, σκέψη 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία) και της 26ης Φεβρουαρίου 2015, Martens (C-359/13, EU:C:2015:118, σκέψη 22 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

12 — Βλ. Πιουρούλου, Α., «Entrave et citoyenneté de l'Union», *L'entrave dans le droit du marché intérieur*, Bruylant, Βρυξέλλες, 2011, σ. 191. Κατά τη συγγραφέα αυτήν, «[γ]ια κανέναν εθνικό κανόνα δεν μπορεί να αποκλειστεί εκ των προτέρων ο χαρακτηρισμός του περιορισμού στο πλαίσιο της ιθαγένειας. Η ύπαρξη διασυννοριακού στοιχείου αρκεί για να υπαχθεί μια υπόθεση στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου και για να κινηθεί η διαδικασία ελέγχου συμβατότητας με τις επιταγές της Συνθήκης]» (σ. 202). Βλ. επίσης συναφώς τις προτάσεις της γενικής εισαγγελέα J. Kokott στην υπόθεση Tas-Hagen και Tas (C-192/05, EU:C:2006:223, σκέψεις 25 έως 43).

13 — Βλ., μεταξύ άλλων, διάταξη της 19ης Ιουνίου 2014, Teisseyre (C-370/13, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2014:2033, σκέψεις 33 έως 35).

14 — Αντιθέτως, μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής υπάρχει συμφωνία για την έκδοση (ΕΕ 2003, L 181, σ. 27) [βλ. απόφαση 2009/820/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τη σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της συμφωνίας σχετικά με την έκδοση μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής της συμφωνίας σχετικά με την αμοιβαία δικαστική συνδρομή μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (ΕΕ 2009, L 291, σ. 40)].

15 — Βλ., μεταξύ άλλων, όσον αφορά τις εθνικές διατάξεις που προβλέπουν αποζημίωση στα θύματα επιθέσεων εντός της εθνικής επικράτειας, απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 1989, Cowan (186/87, EU:C:1989:47, σκέψη 19)· όσον αφορά εθνική νομοθετική ρύθμιση ποινικού δικαίου και ποινικής δικονομίας, απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 1998, Bickel και Franz (C-274/96, EU:C:1998:563, σκέψη 17)· όσον αφορά εθνικούς κανόνες που διέπουν το όνομα ενός προσώπου, αποφάσεις της 2ας Οκτωβρίου 2003, Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539, σκέψη 25), καθώς και της 12ης Μαΐου 2011, Runevič-Vardyn και Wardyn (C-391/09, EU:C:2011:291, σκέψη 63 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία)· όσον αφορά διαδικασία αναγκαστικής εκτελέσεως για την πληρωμή χρεών, απόφαση της 29ης Απριλίου 2004, Pusa (C-224/02, EU:C:2004:273, σκέψη 22)· όσον αφορά εθνικούς κανόνες άμεσης φορολογίας, απόφαση της 12ης Ιουλίου 2005, Schempp (C-403/03, EU:C:2005:446, σκέψη 19)· όσον αφορά εθνικούς κανόνες για τον προσδιορισμό των ατόμων που έχουν δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλεγέσθαι κατά τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, απόφαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2006, Ισπανία κατά Ηνωμένου Βασιλείου (C-145/04, EU:C:2006:543, σκέψη 78)· όσον αφορά τον καθορισμό των προϋποθέσεων κτήσεως και απώλειας της ιθαγένειας, απόφαση της 2ας Μαρτίου 2010, Rottmann (C-135/08, EU:C:2010:104, σκέψεις 39 και 41)· όσον αφορά την αρμοδιότητα των κρατών μελών για την οργάνωση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, αποφάσεις της 19ης Ιουλίου 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475, σκέψη 38 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), και της 4ης Οκτωβρίου 2012, Επιτροπή κατά Αυστρίας (C-75/11, EU:C:2012:605, σκέψη 47 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), και, όσον αφορά το περιεχόμενο της διδασκαλίας και την οργάνωση των εκπαιδευτικών συστημάτων των κρατών μελών, απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2015, Martens (C-359/13, EU:C:2015:118, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

43. Έτσι, ακόμη και στους τομείς που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, όταν μια δεδομένη υπόθεση παρουσιάζει επαρκή σύνδεσμο με το δίκαιο της Ένωσης, πράγμα που ισχύει στην περίπτωση πολίτη της Ένωσης ο οποίος έχει ασκήσει το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών, τα εν λόγω κράτη υποχρεούνται να δικαιολογούν αντικειμενικά τη διαφορετική μεταχείριση των υπηκόων των λοιπών κρατών μελών σε σχέση με τους δικούς τους υπηκόους¹⁶.

44. Είναι σκόπιμο να εξεταστεί, στο σημείο αυτό, αν ο κανόνας της Δημοκρατίας της Λεττονίας περί μη εκδόσεως των υπηκόων της αποτελεί δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγένειας αντίθετη προς το άρθρο 18, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

45. Ο Α. Petruhhin συνελήφθη στη Λεττονία και τέθηκε σε προσωρινή κράτηση έως τις 26 Μαρτίου 2015. Ο γενικός εισαγγελέας της Δημοκρατίας της Λεττονίας παρέλαβε στις 21 Οκτωβρίου 2014 αίτηση εκδόσεως εκ μέρους του γενικού εισαγγελέα της Ρωσικής Ομοσπονδίας. Επομένως, έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του λεττονικού δικαίου, καθώς και οι διατάξεις της συμφωνίας της 3ης Φεβρουαρίου 1993 μεταξύ της Δημοκρατίας της Λεττονίας και της Ρωσικής Ομοσπονδίας, περί δικαστικής συνδρομής και συνεργασίας σε υποθέσεις αστικού, οικογενειακού και ποινικού δικαίου.

46. Στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως, ο κανόνας σύμφωνα με τον οποίον οι Λεττονοί υπήκοοι δεν μπορούν να εκδοθούν από τη Λεττονία προς τρίτο κράτος περιέχεται στο άρθρο 98, τρίτη περίοδος, του λεττονικού Συντάγματος, στο άρθρο 697, παράγραφος 2, σημείο 1, του λεττονικού κώδικα ποινικής δικονομίας, καθώς και στο άρθρο 62, παράγραφος 1, σημείο 1, της συμφωνίας της 3ης Φεβρουαρίου 1993 μεταξύ της Δημοκρατίας της Λεττονίας και της Ρωσικής Ομοσπονδίας, περί δικαστικής συνδρομής και συνεργασίας σε υποθέσεις αστικού, οικογενειακού και ποινικού δικαίου.

47. Στο μέτρο που, δυνάμει του εν λόγω κανόνα, προστατεύονται έναντι της εκδόσεως μόνον οι Λεττονοί υπήκοοι, συντρέχει διαφορετική μεταχείρισή τους σε σχέση με τους υπηκόους άλλων κρατών μελών που βρίσκονται στο λεττονικό έδαφος και για τους οποίους έχει υποβληθεί αίτηση εκδόσεως εκ μέρους τρίτου κράτους.

48. Δεδομένου ότι ο Α. Petruhhin άσκησε στο έδαφος αυτό το δικαίωμά του στην ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή, όπως αυτό παρέχεται από το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, το αν ο κανόνας περί μη εκδόσεως των υπηκόων της Δημοκρατίας της Λεττονίας προς τη Ρωσία είναι σύμφωνος με την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα του άρθρου 18, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

49. Υπενθυμίζεται, συναφώς, ότι, κατά πάγια νομολογία, η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων επιβάλλει να μην αντιμετωπίζονται παρόμοιες καταστάσεις κατά τρόπο διαφορετικό και διαφορετικές καταστάσεις κατά τρόπο όμοιο. Τέτοια αντιμετώπιση θα μπορούσε να δικαιολογηθεί μόνον εάν στηριζόταν σε αντικειμενικά στοιχεία, ανεξαρτήτως της ιθαγένειας των ενδιαφερομένων και αναλόγως προς τον θεμιτώς επιδιωκόμενο σκοπό¹⁷.

50. Επομένως, σε ένα πλαίσιο όπως αυτό της διαφοράς της κύριας δίκης, πρέπει να συγκριθούν η κατάσταση των πολιτών της Ένωσης που δεν είναι Λεττονοί υπήκοοι και διαμένουν στη Λεττονία με εκείνη των Λεττονών υπηκόων.

16 — Βλ. Πιορουλου, Α., ό.π. Κατά τη συγγραφέα αυτήν, «[το δικαίωμα της ιθαγένειας της Ένωσης επιβάλλει τη δικαιολόγηση του δικαιώματος στην εθνική ιθαγένεια, καθώς και την απόδειξη της χρησιμότητας και του αναλογικού του χαρακτήρα. Το κράτος υποχρεώνεται να αναθεωρήσει υπό το πρίσμα των ευρωπαϊκών προδιαγραφών τις σχέσεις του όχι μόνον με τον κοινοτικό “αλλοδαπό”, αλλά και με τους υπηκόους του]» (σ. 196).

17 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2008, Huber (C-524/06, EU:C:2008:724, σκέψη 75 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

51. Η μη έκδοση από ένα κράτος των υπηκόων του συνιστά παραδοσιακή αρχή του δικαίου της εκδόσεως. Έχει τις ρίζες της στην κυριαρχία των κρατών επί των υπηκόων τους, στις αμοιβαίες υποχρεώσεις που τους συνδέουν και στη δυσπιστία έναντι των νομικών συστημάτων των λοιπών κρατών. Έτσι, στα προβαλλόμενα προς δικαιολόγηση της αρχής αυτής καταλέγονται, μεταξύ άλλων, η υποχρέωση του κράτους να προστατεύει τους υπηκόους του από την εφαρμογή αλλοδαπών ποινικών συστημάτων, των οποίων δεν γνωρίζουν τη διαδικασία και τη γλώσσα και στο πλαίσιο των οποίων η υπεράσπισή τους καθίσταται δυσχερής¹⁸.

52. Υπό το πρίσμα του δικαίου της Ένωσης και της ίσης μεταχειρίσεως που αυτό κατοχυρώνει, τα θεμέλια της αρχής της μη εκδόσεως ημεδαπών εμφανίζονται σχετικά εύθραυστα. Το ίδιο ισχύει και για την υποχρέωση προστασίας που έχει ένα κράτος μέλος έναντι των υπηκόων του. Δεν βλέπω για ποιον λόγο δεν πρέπει να επεκταθεί η υποχρέωση αυτή στους υπηκόους των λοιπών κρατών μελών. Εξάλλου, το άρθρο 20, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ συνηγορεί υπέρ αυτής της ερμηνείας, καθόσον προβλέπει ότι οι υπήκοοι της Ένωσης έχουν «το δικαίωμα να απολαύουν στο έδαφος τρίτης χώρας, στην οποία δεν αντιπροσωπεύεται το κράτος μέλος την υπηκοότητα του οποίου έχουν, της διπλωματικής και προξενικής προστασίας κάθε κράτους μέλους, υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν και έναντι των υπηκόων του κράτους αυτού».

53. Το ίδιο ισχύει και για το επιχείρημα ότι η αρχή της μη εκδόσεως ημεδαπών στηρίζεται στη δυσπιστία των κρατών έναντι των αλλοδαπών νομικών συστημάτων. Ορθώς έχει παρατηρηθεί σε σχέση με το ζήτημα αυτό ότι «[η δυσπιστία αυτή αποτελεί αναμφίβολα ένα από τα βασικά θεμέλια που διαμορφώνουν την υλοποίηση —και κυρίως την άρνηση— της εκδόσεως στις μέρες μας. Ωστόσο, μπορεί να δικαιολογεί την αρνητική απάντηση ενός κράτους σε αίτηση εκδόσεως, δεν εξηγεί, όμως, για ποιον λόγο η άρνηση αυτή προβάλλεται μόνον στην αίτηση εκδόσεως ημεδαπού λόγω της εθνικότητάς του. Αν η δυσπιστία δικαιολογεί την άρνηση εκδόσεως, θα έπρεπε να τη δικαιολογεί για όλους και όχι μόνον για τους ημεδαπούς]»¹⁹.

54. Μολονότι τα θεμέλια του κανόνα περί μη εκδόσεως των υπηκόων ενός κράτους μπορεί, επομένως, να αμφισβητούνται υπό το πρίσμα της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, υπάρχει, ωστόσο, κατά τη γνώμη μου, ένας αντικειμενικός λόγος που διαφοροποιεί την κατάσταση των υπηκόων ενός κράτους μέλους από εκείνη των υπηκόων των λοιπών κρατών μελών όσον αφορά την αίτηση εκδόσεως που υποβάλλει τρίτο κράτος.

55. Πράγματι, σε ένα πλαίσιο όπως αυτό της διαφοράς της κύριας δίκης, η κατάσταση των πολιτών της Ένωσης που δεν είναι Λεττονοί υπήκοοι και διαμένουν στη Λεττονία πρέπει να συγκριθεί με εκείνη των Λεττονών υπηκόων σε σχέση με τον σκοπό που επισημάνθηκε από πολλά κράτη μέλη και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την παρούσα δίκη, δηλαδή με την καταπολέμηση της ατιμωρησίας προσώπων που είναι ύποπτα για τη διάπραξη αδικήματος. Πρόκειται, ασφαλώς, για έναν θεμιτό σκοπό κατά το δίκαιο της Ένωσης²⁰.

56. Παρατηρείται στο σημείο αυτό ότι η έκδοση αποτελεί διαδικασία η οποία καθιστά δυνατή τη δίωξη για ένα αδίκημα ή την εκτέλεση μιας ποινής. Πρόκειται, δηλαδή, για διαδικασία η οποία στοχεύει εξ ορισμού στην καταπολέμηση της ατιμωρησίας ενός προσώπου που βρίσκεται στο έδαφος άλλου κράτους από εκείνο στο οποίο διαπράχθηκε το αδίκημα²¹.

18 — Βλ. Deen-Racsmány, Z., και Blekxtoon, R., «The Decline of the Nationality Exception in European Extradition?», *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, τόμος 13/3, Koninklijke Brill NV, Κάτω Χώρες, 2005, σ. 317.

19 — Βλ. Thouvenin, J.-M., «Le principe de non extradition des nationaux», *Droit international et nationalité*, Colloque de Poitiers de la Société française pour le droit international, Pedone, Paris, 2012, σ. 127 και ιδίως σ. 133.

20 — Το Δικαστήριο έλαβε υπόψη τον σκοπό αυτόν της καταπολεμήσεως της ατιμωρησίας ιδίως στην απόφασή του της 27ης Μαΐου 2014, Spasic (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, σκέψεις 58 και 72).

21 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση του ΕΔΔΑ, της 4ης Σεπτεμβρίου 2014, Trabelsi κατά Βελγίου (CE:ECHR:2014:0904JUD000014010, § 117 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία) στην οποία το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έκρινε ότι δεν παραβλέπει το θεμέλιο της εκδόσεως, το οποίο συνίσταται στην αποτροπή της ατιμωρησίας των εγκληματιών που διαφεύγουν, ούτε τον ευεργετικό σκοπό που αυτή επιδιώκει για όλα τα κράτη σε ένα πλαίσιο εξωτερικής αναθέσεως της διαπράξεως εγκληματικών πράξεων.

57. Υπό το πρίσμα του σκοπού αυτού, η κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι δύο κατηγορίες πολιτών της Ένωσης που προαναφέρθηκαν θα μπορούσε να θεωρηθεί παρεμφερής μόνον εάν και οι δύο μπορούσαν να διωχθούν ποινικώς στη Λεττονία για αδικήματα που διέπραξαν σε τρίτο κράτος.

58. Η εξέταση, δηλαδή, της ομοιότητας της καταστάσεως στην οποία βρίσκονται οι υπήκοοι του κράτους μέλους προς ο η αίτηση με εκείνη των υπηκόων των λοιπών κρατών μελών προϋποθέτει τη διαπίστωση του αν, σύμφωνα με την αρχή *aut dedere aut judicare* (έκδοση ή δίωξη), οι πολίτες της Ένωσης που δεν θα εκδίδονταν σε τρίτο κράτος θα μπορούσαν να διωχθούν ποινικώς στο κράτος μέλος προς ο η αίτηση για αδικήματα που διέπραξαν σε αυτό το τρίτο κράτος. Πρέπει, επομένως, να διαπιστωθεί αν τηρείται εν προκειμένω η παραδοσιακή στο διεθνές δίκαιο αρχή της εκδόσεως, σύμφωνα με την οποία το κράτος προς ο η αίτηση που αρνείται να εκδώσει τους υπηκόους του πρέπει να είναι σε θέση να τους διώξει ποινικώς το ίδιο.

59. Ο Hugo Grotius όρισε την αρχή *aut dedere aut punire* (έκδοση ή τιμωρία) ως εξής: «[Ο]ταν είναι αναγκαίο, ένα κράτος πρέπει είτε να τιμωρεί τον υπαίτιο όπως του αξίζει είτε να τον παραδίδει στο κράτος που ζητεί την έκδοσή του»²². Ο όρος «τιμωρεί» έχει πλέον αντικατασταθεί από τον όρο «διώκει» στο δεύτερο σκέλος, ως εναλλακτική της εκδόσεως, προκειμένου να λαμβάνεται υπόψη το τεκμήριο της αθωότητας του οποίου απολαμβάνουν οι ύποπτοι για τη διάπραξη αδικήματος.

60. Την αρχή *aut dedere aut judicare* απηχούν πολλές διμερείς ή πολυμερείς συμβάσεις περί εκδόσεως²³. Η υποχρέωση εκδόσεως ή διώξεως αποτυπώνεται, για παράδειγμα, στο άρθρο 6 της ευρωπαϊκής συμβάσεως εκδόσεως, η οποία υπογράφηκε στο Παρίσι στις 13 Δεκεμβρίου 1957. Έτσι, το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο α', της συμβάσεως αυτής προβλέπει ότι «[έ]καστον των Συμβαλλομένων Μερών θα έχει την ευχέρειαν αρνήσεως εκδόσεως υπηκόων αυτού». Το άρθρο 6, παράγραφος 2, της εν λόγω συμβάσεως συμπληρώνει τη διάταξη αυτή, καθώς ορίζει ότι, «[ε]άν το μέρος παρ' ου ζητείται η έκδοσις, δεν εκδίδει υπήκοον τούτου, οφείλει, τη αιτήσει του αιτούντος Μέρους, να υποβάλη την υπόθεσιν εις τα αρμοδίας Αρχάς, επί τω σκοπώ ενασκήσεως δικαστικής διώξεως, εφ' όσον χωρεί τοιαύτη».

61. Όπως αναφέρεται στην τελική έκθεση των Ηνωμένων Εθνών του 2014, με τίτλο «*Obligation d'extrader ou de poursuivre* [Υποχρέωση εκδόσεως ή διώξεως] (*aut dedere aut judicare*)», οι συμβάσεις αυτές στηρίζονται στη γενική αμοιβαία δέσμευση των κρατών μερών να παραδίδουν κάθε πρόσωπο κατά του οποίου έχουν ασκήσει ποινική δίωξη οι αρμόδιες αρχές του αιτούντος κράτους ή το οποίο καταζητείται για την εκτέλεση καταδικαστικής αποφάσεως ή μέτρου ασφαλείας. Ωστόσο, στην εν λόγω υποχρέωση εκδόσεως υπάρχουν ορισμένες εξαιρέσεις, ειδικότερα όταν το πρόσωπο του οποίου ζητείται η έκδοση είναι υπήκοος του κράτους προς ο η αίτηση. Προκειμένου να αποτραπεί το ενδεχόμενο ατιμωρησίας, οι συμβάσεις αυτές επιβάλλουν στο κράτος προς ο η αίτηση τη δεύτερη εναλλακτική, δηλαδή την υποχρέωση να διώξει ποινικώς τον δράστη του αδικήματος, σε περίπτωση που αρνηθεί να τον εκδώσει²⁴.

22 — Βλ. Grotius, H., *De jure belli ac pacis*, βιβλίο II, κεφάλαιο XXI, τμήμα IV. Le droit de la guerre et de la paix [Το δίκαιο του πολέμου και της ειρήνης]: γαλλική μετάφραση του Barbeyrac, J., Άμστερνταμ, Pierre de Coud, 1724, τόμος 1, σ. 639, ιδίως σ. 640.

23 — Βλ., για παράδειγμα, τις πολυμερείς συμβάσεις που παρατίθενται στη σελίδα 15 της τελικής εκθέσεως των Ηνωμένων Εθνών του 2014, με τίτλο «Υποχρέωση εκδόσεως ή διώξεως (*aut dedere aut judicare*)», δηλαδή την ευρωπαϊκή σύμβαση εκδόσεως, η οποία υπογράφηκε στο Παρίσι στις 13 Δεκεμβρίου 1957, τη γενική σύμβαση δικαστικής συνεργασίας, η οποία υπογράφηκε στην Ταναανρίβη στις 12 Σεπτεμβρίου 1961, τη διαμερικανική σύμβαση περί εκδόσεως του 1981, τη σύμβαση περί εκδόσεως της οικονομικής κοινότητας των κρατών της δυτικής Αφρικής, η οποία υπογράφηκε στην Αμπούτζα στις 6 Αυγούστου 1994, και τη συμφωνία του Λονδίνου περί εκδόσεως μεταξύ των χωρών της Κοινοπολιτείας.

24 — Βλ. σ. 15 της εν λόγω τελικής εκθέσεως.

62. Έτσι, δυνάμει της υποχρέωσης εκδόσεως ή διώξεως, αν το προς ο η αίτηση κράτος απορρίψει την αίτηση εκδόσεως, υποχρεούται να διώξει²⁵ ποινικώς τον ύποπτο, προκειμένου να διασφαλίσει την αποτελεσματικότητα της διεθνούς συνεργασίας μεταξύ των κρατών και να αποτρέψει το ενδεχόμενο ατιμωρησίας του εν λόγω προσώπου.

63. Υπό το πρίσμα αυτού ακριβώς του τελευταίου στοιχείου, στο πλαίσιο της κρινομένης υποθέσεως, η κατάσταση των Λεττονών υπηκόων δεν μπορεί να θεωρηθεί παρόμοια με εκείνη των υπηκόων των λοιπών κρατών μελών.

64. Ο κίνδυνος ατιμωρησίας προσώπου για το οποίο έχει υποβληθεί αίτηση εκδόσεως είναι υπαρκτός αν το κράτος μέλος προς ο η αίτηση δεν έχει προβλέψει στο εσωτερικό του δίκαιο δικαιοδοσία του να δικάσει υπήκοο άλλου κράτους μέλους ο οποίος είναι ύποπτος για τη διάπραξη αδικήματος στο έδαφος τρίτου κράτους.

65. Επισημαίνω, συναφώς, όπως και η Επιτροπή, ότι, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 1, του λεττονικού ποινικού κώδικα, «[ο]ι Λεττονοί και οι μη Λεττονοί πολίτες²⁶, καθώς και οι αλλοδαποί κάτοχοι άδειας μόνιμης διαμονής στη Λεττονία, διώκονται ποινικώς, δυνάμει του παρόντος νόμου, στη λεττονική επικράτεια για πράξη που διαπράχθηκε σε άλλο κράτος μέλος ή εκτός οποιουδήποτε εθνικού εδάφους [σε ασύνακτη πολιτειακά χώρα], ανεξαρτήτως του αν η πράξη αυτή θεωρείται αδίκημα ή είναι αξιόποινη στον τόπο στον οποίον διαπράχθηκε».

66. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι οι Λεττονοί υπήκοοι που έχουν διαπράξει αδίκημα σε τρίτο κράτος μπορούν να διωχθούν ποινικώς στη Λεττονία. Το ίδιο ισχύει και για τους αλλοδαπούς κατόχους άδειας μόνιμης διαμονής στη λεττονική επικράτεια.

67. Αντιθέτως, στην περίπτωση αλλοδαπών που δεν διαθέτουν τέτοια άδεια, η άσκηση από τα λεττονικά ποινικά δικαστήρια της δικαιοδοσίας τους όσον αφορά αδικήματα που διαπράχθηκαν στο έδαφος άλλου κράτους περιορίζεται, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 3, του λεττονικού ποινικού κώδικα, στις περιπτώσεις «σοβαρών ή σοβαρότατων αδικημάτων κατά των συμφερόντων της Δημοκρατίας της Λεττονίας ή των κατοίκων της».

68. Φαίνεται, επομένως, να απορρέει από τις εν λόγω διατάξεις του λεττονικού ποινικού κώδικα ότι υπήκοος κράτους μέλους εκτός της Δημοκρατίας της Λεττονίας, όπως ο Α. Petruhhin, για τον οποίον δεν αμφισβητείται ότι δεν είναι κάτοχος άδειας μόνιμης διαμονής στη λεττονική επικράτεια, δεν μπορεί να διωχθεί ποινικώς στη Λεττονία για αδίκημα το οποίο φέρεται να διέπραξε στη Ρωσία. Κατά συνέπεια, υπό το πρίσμα του σκοπού της αποτροπής της ατιμωρησίας προσώπων που είναι ύποπτα για τη διάπραξη αδικήματος σε τρίτο κράτος, ο εν λόγω υπήκοος δεν βρίσκεται σε παρεμφερή κατάσταση με εκείνη των Λεττονών υπηκόων.

69. Ως εκ τούτου, η διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των πολιτών της Ένωσης που δεν είναι Λεττονοί υπήκοοι και διαμένουν στη Λεττονία και των Λεττονών υπηκόων δεν συνιστά διάκριση απαγορευόμενη από το άρθρο 18, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, στο μέτρο που δικαιολογείται από τον σκοπό της καταπολεμής της ατιμωρησίας των προσώπων που είναι ύποπτα για τη διάπραξη αδικήματος σε τρίτο κράτος.

25 — Καίτοι η έκφραση «υποχρέωση διώξεως» χρησιμοποιείται συχνότερα, θα ήταν ακριβέστερο να γίνεται λόγος για υποχρέωση παραπομπής της υποθέσεως στις αρμόδιες αρχές για την κίνηση της ποινικής διαδικασίας. Από τα αποδεικτικά στοιχεία θα εξαρτηθεί αν η εκτέλεση της υποχρέωσης αυτής θα οδηγήσει στην άσκηση ποινικής διώξεως.

26 — Σχετικά με την έννοια της εκφράσεως αυτής, βλ. ανωτέρω, υποσημείωση 3.

70. Κατά συνέπεια, σε περιστάσεις όπως αυτές της διαφοράς της κύριας δίκης, το άρθρο 18, πρώτο εδάφιο, και το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι δεν επιβάλλουν την προστασία υπηκόου κράτους μέλους, ο οποίος βρίσκεται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους και για τον οποίον έχει υποβληθεί αίτηση εκδόσεως από τρίτο κράτος, βάσει του ίδιου κανόνα με εκείνον που προστατεύει έναντι της εκδόσεως τους υπηκόους του άλλου αυτού κράτους μέλους.

Γ - Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

71. Με το τρίτο του προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, από το Δικαστήριο να κρίνει, αφενός, αν ένα κράτος μέλος που αποφασίζει να εκδώσει πολίτη της Ένωσης προς τρίτο κράτος υποχρεούται να διαπιστώσει αν τηρούνται οι εγγυήσεις που προβλέπονται από το άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη και, αφετέρου, σε τι συνίσταται η διαπίστωση αυτή.

72. Από τον φάκελο που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι το εν λόγω προδικαστικό ερώτημα φαίνεται να στηρίζεται στους ισχυρισμούς του Α. Petruhhin, σύμφωνα με τους οποίους, αν εκδοθεί στη Ρωσία, κινδυνεύει να υποβληθεί σε βασανιστήρια.

73. Κατά το άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη, «[κ]ανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση».

74. Στις επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων²⁷ αναφέρεται ότι η διάταξη αυτή «ενσωματώνει τη σχετική νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου όσον αφορά το άρθρο 3 της [Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950²⁸]»²⁹.

75. Δεδομένου ότι η περίπτωση ενός υπηκόου κράτους μέλους ο οποίος, όπως ο Α. Petruhhin, έκανε χρήση του δικαιώματός του ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, εμπίπτει, όπως είδαμε ανωτέρω, στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, είμαι της γνώμης ότι το άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη έχει εφαρμογή εν προκειμένω.

76. Έτσι, δικαστήριο κράτους μέλους το οποίο εξετάζει αίτηση εκδόσεως υπηκόου άλλου κράτους μέλους, ο οποίος έκανε χρήση των δικαιωμάτων που παρέχει το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, υποχρεούται να διαπιστώσει αν τηρούνται οι εγγυήσεις του άρθρου 19, παράγραφος 2, του Χάρτη.

77. Όσον αφορά το περιεχόμενο της σχετικής διαπιστώσεως, είναι σκόπιμη, σύμφωνα με τις επεξηγήσεις που αφορούν το άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη, η αναγωγή στη σχετική νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ.

78. Από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου αυτού προκύπτει ότι η προστασία έναντι της μεταχειρίσεως που απαγορεύεται από το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ είναι απόλυτη και ότι, ως εκ τούτου, η απομάκρυνση προσώπου από συμβαλλόμενο κράτος μπορεί να θεωρηθεί προβληματική από την άποψη της διατάξεως αυτής και να θεμελιώσει, επομένως, ευθύνη του εν λόγω κράτους βάσει της ΕΣΔΑ, εφόσον υπάρχουν σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι για να θεωρηθεί ότι το πρόσωπο αυτό, αν απομακρυνθεί προς τη χώρα προορισμού, θα διατρέξει πραγματικό κίνδυνο να υποβληθεί σε

27 — ΕΕ 2007, C 303, σ. 17.

28 — Στο εξής: ΕΔΔΑ.

29 — Έγινε μνεία των αποφάσεων του ΕΔΔΑ της 7ης Ιουλίου 1989, Soering κατά Ηνωμένου Βασιλείου (CE:ECHR:1989:0707JUD001403888), και της 17ης Δεκεμβρίου 1996, Ahmed κατά Αυστρίας (CE:ECHR:1996:1217JUD002596494).

μεταχείριση αντίθετη προς την εν λόγω διάταξη³⁰. Στην περίπτωση αυτή, το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ «[επιβάλλει την υποχρέωση μη απομακρύνσεως του εν λόγω προσώπου προς τη χώρα αυτή, ακόμη και αν πρόκειται για τρίτο κράτος]»³¹. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου διευκρινίζει ότι «[δεν διακρίνει αναλόγως της νομικής βάσεως της απομακρύνσεως· το Δικαστήριο υιοθετεί το ίδιο σκεπτικό ανεξαρτήτως του αν πρόκειται για απέλαση ή για έκδοση]»³².

79. Όταν το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου εξετάζει αν ο προσφεύγων θα εκτεθεί σε πραγματικό κίνδυνο κακομεταχειρίσεως στην τρίτη χώρα προορισμού, εκτιμά, «[αφενός, τη γενική κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα και, αφετέρου, τα ιδιαίτερα στοιχεία της υποθέσεως του προσφεύγοντος. Αν το κράτος υποδοχής παρέχει εγγυήσεις, αυτές αποτελούν πρόσφορο επιπλέον παράγοντα, ο οποίος λαμβάνεται υπόψη]»³³. Επομένως, πέραν της γενικής καταστάσεως στη χώρα προορισμού, πρέπει να υφίσταται και στη συγκεκριμένη περίπτωση πραγματικός κίνδυνος να υποστεί ο εκζητούμενος μεταχείριση απαγορευόμενη από το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ.

80. Προκειμένου να εκτιμήσει αν υπάρχουν σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι για να γίνει δεκτό ότι συντρέχει πραγματικός κίνδυνος μεταχειρίσεως αντίθετης προς το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στηρίζεται στο σύνολο των στοιχείων που του προσκομίζονται ή που, εν ανάγκη, συγκεντρώνει αυτεπαγγέλτως³⁴. Όσον αφορά τη γενική κατάσταση σε μια χώρα, έχει κρίνει συχνά σημαντικά τα στοιχεία που περιέχονται στις πρόσφατες εκθέσεις διεθνών οργανώσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως η Διεθνής Αμνηστία, ή που προέρχονται από κυβερνητικές πηγές³⁵.

81. Πέραν της περιγραφής αυτής της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, και προς την ίδια κατεύθυνση, πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη όσα έκρινε προσφάτως το Δικαστήριο με την απόφαση της 5ης Απριλίου 2016, Aranyosi και Căldăraru (C-404/15 και C-659/15 PPU, EU:C:2016:198), στο πλαίσιο της εφαρμογής της αποφάσεως-πλαίσιο 2002/584, όπως αυτή τροποποιήθηκε από την απόφαση-πλαίσιο 2009/299.

82. Ειδικότερα, το Δικαστήριο έκρινε, μεταξύ άλλων, με την απόφαση αυτή, όσον αφορά το άρθρο 4 του Χάρτη, ότι, «προκειμένου να διασφαλισθεί ο σεβασμός του άρθρου [αυτού] του Χάρτη στη συγκεκριμένη περίπτωση του ατόμου εις βάρος του οποίου έχει εκδοθεί ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, η δικαστική αρχή εκτέλεσης, η οποία έχει στη διάθεσή της στοιχεία αντικειμενικά, αξιόπιστα, συγκεκριμένα και δεόντως ενημερωμένα τα οποία μαρτυρούν την ύπαρξη [πλημμελειών που είτε είναι συστημικές ή γενικευμένες είτε θίγουν ορισμένες ομάδες προσώπων], οφείλει να εξακριβώσει αν, υπό τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως, συντρέχουν σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι να θεωρηθεί ότι, κατόπιν της παράδοσής του στο κράτος μέλος έκδοσης, το εν λόγω άτομο θα διατρέξει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί στο ως άνω κράτος μέλος απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, κατά την έννοια του άρθρου αυτού»³⁶.

30 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις του ΕΔΔΑ της 4ης Φεβρουαρίου 2005, Mamatkoulou και Askarov κατά Τουρκίας (CE:ECHR:2005:0204JUD004682799, § 67), της 28ης Φεβρουαρίου 2008, Saadi κατά Ιταλίας (CE:ECHR:2008:0228JUD003720106, § 125 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), και της 4ης Σεπτεμβρίου 2014, Trabelsi κατά Βελγίου (CE:ECHR:2014:0904JUD000014010, § 116 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

31 — Απόφαση του ΕΔΔΑ της 4ης Σεπτεμβρίου 2014, Trabelsi κατά Βελγίου (CE:ECHR:2014:0904JUD000014010, § 116).

32 — Απόφαση του ΕΔΔΑ της 4ης Σεπτεμβρίου 2014, Trabelsi κατά Βελγίου (CE:ECHR:2014:0904JUD000014010, § 116 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

33 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση του ΕΔΔΑ της 17ης Ιανουαρίου 2012, Othman (Abu Qatada) κατά Ηνωμένου Βασιλείου (CE:ECHR:2012:0117JUD000813909, § 187).

34 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις του ΕΔΔΑ της 30ής Οκτωβρίου 1991, Vilvarajah κ.λπ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου (CE:ECHR:1991:1030JUD001316387, § 107), της 4ης Φεβρουαρίου 2005, Mamatkoulou και Askarov κατά Τουρκίας (CE:ECHR:2005:0204JUD004682799, § 69), και της 28ης Φεβρουαρίου 2008, Saadi κατά Ιταλίας (CE:ECHR:2008:0228JUD003720106, § 128 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

35 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις του ΕΔΔΑ της 4ης Φεβρουαρίου 2005, Mamatkoulou και Askarov κατά Τουρκίας (CE:ECHR:2005:0204JUD004682799, § 72), καθώς και της 28ης Φεβρουαρίου 2008, Saadi κατά Ιταλίας (CE:ECHR:2008:0228JUD003720106, § 131 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

36 — Απόφαση της 5ης Απριλίου 2016, Aranyosi και Căldăraru (C-404/15 και C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, σκέψη 94).

83. Θεωρώ ότι η περιγραφόμενη από το Δικαστήριο μεθοδολογία μπορεί να τύχει εφαρμογής στην περίπτωση στην οποία, κατόπιν αιτήσεως τρίτου κράτους για την έκδοση πολίτη της Ένωσης, η δικαστική αρχή του προς ο η αίτηση κράτους μέλους εξετάζει αν τηρούνται οι εγγυήσεις του άρθρου 19, παράγραφος 2, του Χάρτη.

IV – Πρόταση

84. Κατόπιν των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Augstākā tiesa (ανώτατο δικαστήριο, Λεττονία) την εξής απάντηση:

Υπό περιστάσεις όπως αυτές της διαφοράς της κύριας δίκης, το άρθρο 18, πρώτο εδάφιο, και το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι δεν επιβάλλουν την προστασία υπηκόου κράτους μέλους, ο οποίος βρίσκεται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους και για τον οποίον έχει υποβληθεί αίτηση εκδόσεως από τρίτο κράτος, βάσει του ίδιου κανόνα με εκείνον που προστατεύει έναντι της εκδόσεως τους υπηκόους του άλλου αυτού κράτους μέλους.

Προκειμένου να διασφαλισθεί ο σεβασμός του άρθρου 19, παράγραφος 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ατομική περίπτωση πολίτη της Ένωσης για τον οποίον έχει υποβληθεί αίτηση εκδόσεως, η δικαστική αρχή του κράτους μέλους προς ο η αίτηση, η οποία έχει στη διάθεσή της στοιχεία αντικειμενικά, αξιόπιστα, συγκεκριμένα και δεόντως ενημερωμένα τα οποία μαρτυρούν την ύπαρξη πλημμελειών που είτε είναι συστημικές ή γενικευμένες είτε θίγουν ορισμένες ομάδες προσώπων, οφείλει να εξακριβώσει αν, υπό τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως, συντρέχουν σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι να θεωρηθεί ότι, κατόπιν της παραδόσεώς του στο αιτούν την έκδοση κράτος μέλος, ο εν λόγω πολίτης της Ένωσης θα διατρέξει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί στο κράτος αυτό απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.